

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี (๒) เปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล และ (๓) ศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี โดยในการศึกษานี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากพระสงฆ์ฆานิกายที่พำนักอยู่ในวัดสังกัดคณะสงฆ์อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี จำนวน ๒๖๗ รูป โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นทั้งปลายปิด และปลายเปิด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่าง จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) มีรายละเอียด ดังนี้

๕.๑ สรุป

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๑ สรุป

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี” สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

๕.๑.๑ สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า พระสงฆ์ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ ๕๐-๖๐ ปี จำนวน ๖๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๙๗ มีพรรษา น้อยกว่า ๕ พรรษา จำนวน ๕๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๘๕ มีวุฒิการศึกษาสามัญ ต่ำกว่าปริญญาตรี ๑๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๖๖ ไม่มีวุฒินักธรรม ๑๐๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๘๓ และไม่มีวุฒิปริญญาธรรม ๒๑๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๗๘

๕.๑.๒ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

(๑) ด้านการปกครอง

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ด้านการปกครอง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง มี ๒ ข้อ ได้แก่ (๑) การระงับอธิกรณ์ การวินิจฉัยปัญหาภายในวัด เพื่อหาข้อยุติหรือเพื่อการลงมติกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๖ และ (๒) มีความยุติธรรมในการให้คุณ-ให้โทษ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๑๔ ส่วนข้ออื่นๆ ที่เหลือ อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ

(๒) ด้านการศึกษา

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ด้านการศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง มี ๕ ข้อ ได้แก่ (๑) การอบรมบาลีและนักธรรมก่อนสอบในแต่ละปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๕ (๒) การสรรหาและพัฒนาครูสอนนักธรรมและบาลี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๖ (๓) การจัดหาทุนการศึกษาให้แก่พระสงฆ์ที่เรียนนักธรรมและบาลี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๕ (๔) การจัดหาอุปกรณ์การศึกษา เช่น สมุด ปากกา ฯลฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๖ และ (๕) การส่งเสริมให้ครูสอนพระปริยัติธรรม เปรียญธรรม ได้เป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ตามโอกาส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๕ ส่วนข้ออื่นๆ ที่เหลือ อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ

(๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ด้านการศึกษาสงเคราะห์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง มี ๔ ข้อ ได้แก่ (๑) การจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๒ (๒) การช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาเฉพาะบุคคลผู้กำลังศึกษาที่มีความเดือดร้อน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๑ (๓) การมอบรางวัลแก่นักเรียนผู้เรียนดีในระดับต่างๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๒ และ (๔) การประสานการจัดหางบประมาณในการสร้างอาคารเรียน/ห้องเรียน/ห้อง จริยศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๒ ส่วนข้ออื่นๆ ที่เหลือ อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ

(๔) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง มี ๒ ข้อ ได้แก่ (๑) การจัดตั้งห้องสมุดภายในวัด เพื่อประโยชน์ในการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๖ และ (๒) การอบรมให้ศิษย์วัดมีความรู้เรื่องพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๓ ส่วนข้ออื่นๆ ที่เหลือ อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ

(๕) ด้านการสาธารณูปการ

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ด้านการสาธารณูปการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง มี ๕ ข้อ ได้แก่ (๑) การจัด ศาสนสมบัติวัดให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย และกฎกระทรวง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๕ (๒) การจัดการควบคุมสิ่งปลูกสร้างในวัดให้เป็นระเบียบสัดส่วน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๗ (๓) การวางแผนในการก่อสร้างอาคารเสนาสนะในวัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๔ (๔) การจัดการความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้าน ซึ่งมีเหตุจากการสร้างสาธารณูปการต่างๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๒ และ (๕) การก่อสร้างเสนาสนะด้วยการขอเงินงบประมาณอุดหนุนจากหน่วยงานราชการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๑ ส่วนข้ออื่นๆ ที่เหลือ อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ

(๖) ด้านการสาธารณสงเคราะห์

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง มี ๓ ข้อ ได้แก่ (๑) การสงเคราะห์ที่พักพิงชั่วคราวแก่ผู้ทุกข์ยากเดือดร้อน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๘ (๒) การช่วยเหลือและให้คำแนะนำตามหลักพุทธศาสนาแก่บุคคลผู้มีความเดือดร้อนหรือมีทุกข์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๙ และ (๓) การสงเคราะห์คนชราและคนพิการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๕ ส่วนข้ออื่นๆ ที่เหลือ อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ

๕.๑.๓ ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิกศษานักธรรม และวุฒิกศษาศรีปริยธรรม ของพระสงฆ์ที่ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน

พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ในด้านการปกครอง ด้านการ ศาสนศึกษา ด้านการศึกษา สงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๕ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน

พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ในด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ ไม่แตกต่างกัน

พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ในด้านการศึกษาสงเคราะห์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๕.๑ สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ	
	ยอมรับ	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน	-	✓
สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน	-	✓
สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน	-	✓
สมมติฐานที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน	-	✓
สมมติฐานที่ ๕ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน	✓	-

จากตารางที่ ๕.๑ แสดงให้เห็นว่า สถานภาพส่วนบุคคลในด้าน อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษานักธรรม มีผลทำให้ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

ส่วนสถานภาพส่วนบุคคลในวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม มีผลทำให้ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๔ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามรายด้านของการวิจัย สรุปได้ดังนี้

(๑) ด้านการปกครอง

ปัญหา อุปสรรค

๑) พระสังฆาธิการบางรูปขาดทักษะ ความรู้ด้านการบริหารจัดการ

๒) พระสังฆาธิการบางรูปไม่สามารถประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อร่วมกันพัฒนาวัดได้

๓) พระสังฆาธิการบางรูปมิได้เปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้ความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวัด

ข้อเสนอแนะ

๑) ควรมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะความรู้ด้านการบริหารจัดการแก่พระสังฆาธิการทุกระดับ

๒) ควรประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อร่วมมือกันพัฒนาวัดในชุมชน

๓) ควรเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ผู้มีความรู้ความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวัด โดยแต่งตั้งเป็นพระสังฆาธิการในระดับต่างๆ ตามสมควร

(๒) ด้านการศึกษา

ปัญหา อุปสรรค

๑) รูปแบบการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกนักธรรมมีลักษณะท่องจำ มิได้เน้นการทำความเข้าใจเพื่อประยุกต์ใช้

๒) บุคลากรครูสอนพระปริยัติธรรมมีน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการ

๓) ขาดอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัย ส่งผลให้เสียเวลาโดยไม่จำเป็นไปกับการเขียนกระดานไวท์บอร์ด

ข้อเสนอแนะ

๑) ควรปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

๒) ควรสรรหาบุคลากรครูสอนพระปริยัติธรรมให้เพียงพอและมีประจำอยู่ในทุกสำนักเรียน

๓) ควรจัดอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยเพื่อช่วยประหยัดเวลาในการเรียนการสอนที่สูญเสียไปโดยไม่จำเป็น

(๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์

ปัญหา อุปสรรค

๑) ขาดงบประมาณในการสนับสนุนงานด้านการศึกษาสงเคราะห์อย่างจริงจัง เนื่องจากมีการจัดสรรงบประมาณไปใช้ในงานก่อสร้างเสนาสนะเป็นจำนวนมาก

๒) ความไม่ทั่วถึงในการสนับสนุนทุนการศึกษาสงเคราะห์ เนื่องจากหลายๆ วัดให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนในสถานศึกษาแห่งเดียวกัน เป็นการซ้ำซ้อน ไม่กระจายไปยังสถานศึกษาอื่นๆ ในพื้นที่

๓) ปัญหาความทับซ้อนของการสงเคราะห์ที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าอย่างแท้จริง
ข้อเสนอแนะ

๑) ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง โดยนำจากส่วนที่เป็นงานก่อสร้างเสนาสนะที่เกินความจำเป็น หรือเกิน ปริมาณของความต้องการในการใช้งานจริง

๒) ควรมีการประสานงานกันระหว่างวัด เพื่อกระจายการสนับสนุนทุนการศึกษาไปในทุกๆ สถานศึกษา

๓) วัดควรประสานงานกับภาครัฐและเอกชนที่ให้การอุปถัมภ์หรือมีหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษาแก่สถานศึกษาในพื้นที่ เพื่อมิให้การสงเคราะห์นั้นทับซ้อนกัน อาทิ ภาครัฐให้การสนับสนุนทุนอาหารกลางวัน วัดก็ให้การสนับสนุนในด้านอื่นๆ เช่น หนังสือเรียน ฯลฯ เพื่อป้องกันปัญหาความทับซ้อนของการสงเคราะห์ เป็นต้น

(๔) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ปัญหา อุปสรรค

๑) บุคลากรสงฆ์ผู้ทำหน้าที่ให้การอบรมจิตใจแก่ประชาชนมีน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการ และเท่าที่มีก็ยังขาดความรู้ ขาดความสามารถ ในการพัฒนาจิตใจประชาชนให้เข้าถึงในทุกเพศทุกวัยได้

๒) กิจกรรม ประเพณีสำคัญๆ ในท้องถิ่น พระสงฆ์มิได้เข้ามาให้ความรู้แก่ประชาชน เป็นเพียงแต่ผู้นำประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เท่านั้น

๓) ประชาชนบางส่วนขาดสภาพจนไม่สามารถเดินทางไปวัดได้ และประชาชนในวัยทำงานก็ไม่ค่อยมีเวลาเข้าวัดฟังธรรม หรือหากมีเวลาก็ยังเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก เนื่องจากสภาพปัญหาเศรษฐกิจที่ตกต่ำในปัจจุบัน จึงทำให้สนใจเรื่องปากท้องเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

๑) ผู้ปกครองสงฆ์ ซึ่งได้แก่ เจ้าอาวาส เจ้าคณะปกครอง ควรให้การสนับสนุน พระภิกษุ ที่ทำงานด้านการสงเคราะห์จิตใจแก่ประชาชน ด้วยการพัฒนาศักยภาพด้านการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ ในการให้การอบรมสั่งสอน พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ กับคนทุกเพศทุกวัย

๒) สอดแทรกเนื้อหาของหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่สามารถพัฒนาตนเอง เข้าไปในกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประเพณีประจำถิ่น

๓) พระสงฆ์ควรทำงานในเชิงรุก คือ ไม่รอให้คนเข้าไปหาถึงวัด แต่เป็นฝ่ายนำธรรมะ มาให้ประชาชนถึงบ้าน

(๕) ด้านการสาธารณูปการ

ปัญหา อุปสรรค

๑) ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ วัดขาดเงินในการบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะที่ทรุดโทรม

๒) พระสังฆาธิการบางรูปเน้นการสร้างเสนาสนะใหม่ มิได้เน้นการดูแลรักษาเสนาสนะเดิม

๓) พระสังฆาธิการบางรูปดำเนินการก่อสร้างเสนาสนะโดยมิได้รักษารูปแบบและเอกลักษณ์ของศิลปะประจำถิ่น

ข้อเสนอแนะ

๑) ควรประสานงานและขอความช่วยเหลือจากส่วนราชการหรือองค์กร การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เข้ามาให้ การสนับสนุนเงินทุนในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะแก่วัดในสังกัดพื้นที่

๒) ควรรณรงค์การดูแลรักษาเสนาสนะที่มีอยู่ มากกว่าการก่อสร้างขึ้นมาใหม่

๓) ควรก่อสร้างเสนาสนะที่มีเอกลักษณ์ของศิลปะประจำถิ่น

(๖) ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์

ปัญหา อุปสรรค

๑) การให้การสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการบางรูปซ้ำซ้อนกับฝ่ายราชการ ก่อเกิดประโยชน์ไม่เต็มที่

๒) พระสังฆาธิการบางรูปไม่มีแผนงาน ขาดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ดำเนินการไปตามที่สามารถกระทำได้ เท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

๑) ควรประสานงานและร่วมมือกับส่วนราชการหรือองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อป้องกันปัญหาการสงเคราะห์ที่ซ้ำซ้อน ก่อเกิดประโยชน์ได้ไม่เต็มที่

๒) ควรกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนก่อนลงมือปฏิบัติงาน

๕.๒ อภิปรายผล

จากการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจจึงนำมาอภิปรายผลไว้ ดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

(๑) ด้านการปกครอง

ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ด้านการปกครอง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๙ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การปกครองในวัดเป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๑ แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์มีความเข้าใจจุดประสงค์ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม ที่มีลักษณะของการบูรณาการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือเกื้อกูลพระธรรมวินัย มีความสอดคล้องกับสถานการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้ สอดคล้องกับที่ พระเมธีธรรมมารถ (ประยูร ธมมจิตโต)^๑ ได้กล่าวไว้ว่า การปกครอง หมายถึง การกิจที่วัดโดยภิกษุผู้เป็นเจ้าของอาวาสหรือคณะเจ้าปกครองดำเนินการสอดส่องดูแล รักษาความเรียบร้อยดีงามเพื่อให้พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ ที่อยู่ในวัดหรือในการปกครองปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งประกาศของมหาเถรสมาคมหรือพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช

(๒) ด้านการศาสนศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ด้านการศาสนศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๒ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การยกย่องเชิดชูเกียรติผู้สวดมนต์ธรรม เปรียญธรรม ในระดับต่างๆ ได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๙ แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญที่สุด ได้แก่ ทรัพยากรบุคคล จึงให้การยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นกำลังใจในการพัฒนาความรู้ของตนต่อไป สอดคล้องกับที่ สมาน รังสิโยภุชญา^๒ ได้กล่าวว่า การดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะการทำงานที่ดีขึ้นตลอดจนมีทัศนคติที่ดีในการทำงานอันจะเป็นผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งการพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการที่จะเสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงผู้ปฏิบัติงานในด้านต่างๆ อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน

^๑พระเมธีธรรมมารถ (ประยูร ธมมจิตโต), การปกครองคณะสงฆ์ไทย, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙), หน้า ๗๖.

^๒สมาน รังสิโยภุชญา, การจัดการภาครัฐแนวใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์เทียนวัฒนา, ๒๕๔๔), หน้า ๘๓.

(๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ด้านการศึกษาสงเคราะห์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๐ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การตั้งทุนสงเคราะห์การศึกษาแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษา หรืออุดมศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๐ แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ได้สงเคราะห์การศึกษาเป็นรายบุคคล โดยเป็นไปตามกุศลเจตนาของตนที่มีกำลังและสามารถจะจัดทำได้ ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาตามที่มหาเถรสมาคมกำหนดไว้ นั่นเอง สอดคล้องกับที่ พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ)^๓ ได้ให้ข้อคิดว่า การสงเคราะห์การศึกษามีหลายรูปแบบ ได้แก่ (๑) จัดตั้งทุนสงเคราะห์การศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา, มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา (๒) การช่วยพัฒนาการศึกษา (๓) การช่วยจัดหาอุปกรณ์การศึกษา และ (๔) ช่วยเฉพาะบุคคลกำลังศึกษา การช่วยเหลือในรูปแบบดังกล่าว เป็นการสงเคราะห์การศึกษาอันเป็นผลดีแก่ประเทศชาติโดยรวม และผลสะท้อนย้อนถึงคณะสงฆ์ การจัดการศึกษาการสงเคราะห์เองก็ดี การช่วยเหลือทางด้านการศึกษาด้วยการจัดตั้งกองทุนก็ดี การช่วยเหลือสถานศึกษาก็ดี การช่วยเหลือด้านอุปกรณ์การศึกษาก็ดี การช่วยเหลือเฉพาะบุคคลที่กำลังศึกษาก็ดี เหล่านี้ ล้วนแต่เป็นการจัดเป็นการศึกษาสงเคราะห์คณะสงฆ์โดยแท้

(๔) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๖ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การเผยแผ่ธรรมะโดยจัดให้มีการเทศน์ การบรรยายธรรม และจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๑ แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ตระหนักถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม คือ ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการที่จะนำพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปสู่ประชาชนหรือการเผยแผ่นี้เอง ดังนั้น พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นจะต้องมีความรู้ความสามารถและเทคนิควิธีการนอกเหนือจากความรู้ด้านหลักพุทธธรรม จึงจะสามารถทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับที่ บุญศรี พานะจิตต์ และคณะ^๔ ได้จำแนกกลยุทธ์ในการเผยแผ่ธรรมของพระสงฆ์ ไว้ดังนี้ (๑) การเทศนาธรรม คือ การแสดงธรรมสั่งสอนตามหลักพระพุทธศาสนา (๒) ปาฐกถาธรรม คือ การบรรยายธรรมะให้ผู้ฟัง เพื่อโน้มน้าวจิตใจผู้ฟังเป็นพิเศษ (๓) อภิปรายธรรม คือ การชี้แจง หรือแสดงความคิดเห็นในหลักธรรม (๔) สนทนาธรรม คือ การหารือในหลักธรรมเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาชีวิต (๕) การสอนสมถกรรมฐาน หรือวิปัสสนากรรมฐาน คือ การสอนให้นั่งภาวนาเพื่อให้ใจเป็นสมาธิและเข้าใจสภาวะตามความเป็นจริงของสังขาร (๖) การใช้สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนธรรมะ โดยอาจจำหน่ายแจกไปในกลุ่มที่ไม่มีเวลาจะได้ศึกษาธรรมะด้วยตนเอง

^๓พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ), การคณะสงฆ์และการพระศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๔๘.

^๔บุญศรี พานะจิตต์ และคณะ, ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๒๒-๒๓.

(๕) ด้านการสาธารณูปการ

ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ด้านการสาธารณูปการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๐ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การก่อสร้างเสนาสนะด้วยการขอเงินงบประมาณอุดหนุนจากหน่วยงานราชการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๑ แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์แบกรับภาระทางงบประมาณไว้ โดยอาจมองข้ามฐานะที่ตนเป็นเพียงผู้ดูแลรักษาและจัดการวัดของประชาชน เพื่อประโยชน์ในการบำเพ็ญบุญกุศลตามประเพณีนิยม สอดคล้องกับที่ **มาณพ พลไพรินทร์**^๕ ได้กล่าวว่างานสาธารณูปการนั้นสืบเนื่องมาจากหน่วยย่อยที่สำคัญที่สุดของสถาบันพระพุทธศาสนาในสังคมไทย คือ วัด คนไทยไปตั้งถิ่นฐานอยู่ ณ ที่ใด เมื่อรวมกันขึ้นเป็นชุมชนก็เกิดความต้องการมีวัด มีพระสงฆ์ไว้สำหรับเป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลตามประเพณี และเป็นที่บวชเรียนศึกษาของกุลบุตร จึงได้ช่วยกันสร้างวัดของตนหรือของชุมชนนั้นขึ้น เมื่อสร้างเสร็จแล้วก็อาราธนาพระสงฆ์มาอยู่ประจำเป็นผู้นำทางศาสนาของชุมชน เป็นผู้ดูแลรักษาและจัดการวัดของประชาชน เกิดเป็นกิจการของวัดและของคณะสงฆ์ขึ้น การที่พระสงฆ์รับหน้าที่เป็นผู้ดูแลรักษาและจัดการวัดนี้ถือเป็นการช่วยเหลือประชาชน และกิจการอื่นๆ ของวัดล้วนเป็นกิจการที่เป็นการช่วยเหลือ อุดหนุนหรือเกื้อกูลประชาชนผู้เป็นเจ้าของวัดนั้นหรือประชาชนทั่วไป

(๖) ด้านการสาธารณสงเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๕ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การให้ความสะดวกแก่พุทธศาสนิกชนในการบำเพ็ญกุศล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๕ แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ตระหนักถึงบทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ในการดำเนินการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่างๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย อีกทั้งยังเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างวัดกับบ้านอีกทางหนึ่งด้วย สอดคล้องกับที่ **พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ มุสสุธมโม)**^๖ ได้กล่าวไว้ว่า การสาธารณสงเคราะห์ เป็นงานในส่วนไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างถนนทำสะพาน ศาลาพักผ่อนงานนี้จะมี อ.บ.ต. เข้ามาทำหน้าที่ ส่วนที่คณะสงฆ์จะช่วยสังคมได้ เช่นการช่วยเหลือผู้ยากไร้เพราะถูกไฟไหม้บ้าน การจัดหน่วยบรรเทาสาธารณภัยหรือการจัดการให้ฟรีในพิธีงานศพ ไม่เก็บค่าน้ำค่าไฟไม่เก็บค่าเจ้าพนักงาน หากเขามีศรัทธาก็จะทำบุญ ส่วนนี้ก็จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้กับพุทธศาสนิกชนได้ ตลอดทั้งให้การช่วยเหลือสังคมทั้งภายในวัดและนอกวัด ภายในวัด เช่น อำนวยความสะดวกแก่ผู้มาพึ่งมาทำบุญที่วัดให้เหมาะสมและวัดต้องสะอาด สะดวกสบาย ภายนอกวัด เช่น สงเคราะห์ช่วยเหลือชาวบ้านที่มีทุกข์เท่าที่จะทำได้อย่านิ่งดูตาย

^๕ มาณพ พลไพรินทร์, **คู่มือบริหารกิจการคณะสงฆ์**, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๔๑), หน้า ๒๙๔.

^๖ พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ มุสสุธมโม), **สารภาค ๑๕**, (กาญจนบุรี : สำนักพิมพ์ธรรมเมธี, ๒๕๔๘), หน้า ๒๕.

๕.๒.๒. การเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

การเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ๕ ด้าน คือ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิ การศึกษานักธรรม และวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม มีประเด็นอภิปรายผล ดังนี้

(๑) อายุ

พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดใน อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจาก แม้ว่าอายุที่มากจะนำมาซึ่งความสั่งสมประสบการณ์ในชีวิตที่แตกต่างกัน หากแต่เมื่อเข้ามา อุปสมบทอยู่ในพระพุทธศาสนา อยู่ภายใต้กฎ ระเบียบ ผู้ปกครองคณะสงฆ์ และเขตปกครองคณะสงฆ์ เดียวกัน ย่อมมีทักษะเกี่ยวกับการบริหารกิจการวัดอันเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ดังนั้น สถานภาพส่วนบุคคลด้านอายุ จึงไม่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างได้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **พระครูใบฎีกา อภิชาติ ธมฺมสุทฺโธ**^๙ ที่ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนนทบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า พระภิกษุและสามเณรที่มีอายุต่างกัน มีทักษะต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน ของเจ้าอาวาสในจังหวัดนนทบุรี โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระภิกษุและสามเณร ที่มีอายุต่างกัน มีทักษะต่อประสิทธิภาพการ บริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

(๒) พรรษา

พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดใน อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจาก แม้ผู้ที่อุปสมบทในพระพุทธศาสนาจะดำรงเพศสมณะมานานเพียงใด หากไม่ได้รับการศึกษา อบรมศาสตร์ด้านการบริหารโดยเฉพาะแล้ว ย่อมไม่มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ดังนั้น สถานภาพส่วนบุคคลด้านพรรษา จึงไม่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างได้ สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ **พระมหาปรีวัฒน์ จิตวิริโย**^{๑๐} ที่ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อการ บริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาวัดในเขตอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยพื้นฐานด้านพรรษา มีผลทำให้ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามหลัก ธรรมาภิบาล ไม่แตกต่างกัน

^๙พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมฺมสุทฺโธ, “ประสิทธิภาพการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัด นนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๑๐}พระมหาปรีวัฒน์ จิตวิริโย, “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อการบริหารจัดการวัดตามหลักธรร มาภิบาล : กรณีศึกษาวัดในเขตอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

(๓) วุฒิกการศึกษาสามัญ

พระสงฆ์ที่มีวุฒิกการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจาก พระสงฆ์ล้วนทุกรูปล้วนอยู่ในกรอบแห่งพระธรรมวินัยเดียวกัน มีศีลเสมอกัน มีข้อวัตรปฏิบัติอันเป็นไปเพื่อความหลุดพ้นจากบ่วงทุกข์เช่นเดียวกัน อยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคมโดยปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับเดียวกัน แม้จะมีความแตกต่างของวุฒิกการศึกษา แต่ต้องมีข้อวัตรปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และหลักพระธรรมวินัยเดียวกัน จึงทำให้พระสงฆ์มีทักษะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น สถานภาพส่วนบุคคลด้านวุฒิกการศึกษาสามัญ จึงไม่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างได้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **พระธวัชชัย จารุธมโม**^๙ ที่ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : กรณีศึกษา วัดในอำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัย พบว่า สถานภาพที่แตกต่างกันในด้านการศึกษาสามัญของพระสงฆ์ ผู้ตอบแบบสอบถาม ไม่มีผลทำให้เกิดความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : กรณีศึกษา วัดในอำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

(๔) วุฒิกศึกษานักธรรม

พระสงฆ์ที่มีวุฒิกศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจาก การเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมเป็นการจัด การเรียนการสอน โดยใช้สถานที่ของวัดเป็นที่เรียน ซึ่งเป็นการเรียนการสอนแก่พระภิกษุ-สามเณรใน ๓ ระดับชั้น คือนักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท นักธรรมชั้นเอก และมีการสอนวัดผลประจำปี ๆ ละ ๑ ครั้ง และเป็นการเรียนการสอนที่อยู่ภายในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน ใช้เนื้อหาสาระในหลักสูตรเดียวกัน อีกทั้งเวลาในการเรียนการสอนเท่าเทียมกัน จึงทำให้พระสงฆ์มีทักษะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น สถานภาพส่วนบุคคลด้านวุฒิกศึกษานักธรรม จึงไม่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างได้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **พระครูสันติธรรมมาภิรัต (บุญชัย สุนติกโร)**^{๑๐} ที่ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิกศึกษาทางธรรมต่างกัน มีบทบาทในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

^๙พระธวัชชัย จารุธมโม, “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : กรณีศึกษาวัดในอำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๑๐}พระครูสันติธรรมมาภิรัต (บุญชัย สุนติกโร), “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

(๕) วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม

พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจาก การจัดการเรียนการสอนแผนกเปรียญธรรมเป็นการจัดการศึกษาแก่ภิกษุ-สามเณร ให้สามารถอ่าน แปล และแต่งภาษาบาลีได้ ซึ่งผู้มีภูมิความรู้เปรียญธรรมจะสามารถศึกษาคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาได้โดยแตกฉานทั้งอรรถและพยัญชนะ ประกอบกับในพระพุทธศาสนานี้ พระพุทธเจ้าทรงมอบศาสตร์ความรู้ทางการบริหารจัดการไว้ ให้สาวกรุ่นหลังได้ศึกษาและนำมาใช้ปฏิบัติได้จริง เรียกว่า พุทธวิธีบริหาร ซึ่งเป็นวิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ซึ่งดำรงสืบมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า ๒,๕๐๐ ปี เป็นข้อมูลให้สาวกรุ่นหลังได้ศึกษาเรื่องพุทธวิธีบริหาร นอกจากนี้ยังมีพุทธพจน์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกระจายอยู่ในพระไตรปิฎก การศึกษาพุทธพจน์เหล่านั้นก็จะทำให้ทราบถึงพุทธวิธีการบริหารได้ ฉะนั้น ผู้ที่มีภูมิความรู้ ความสามารถทางภาษาบาลีจึงเข้าใจพุทธพจน์เหล่านั้นได้โดยแตกฉาน เข้าใจหลักการ กระบวนการ และกลยุทธ์ในการบริหารได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้ทัศนะทางการบริหารแตกต่างไปจากพระภิกษุผู้ไม่มีความรู้ทางภาษาบาลี หรือผู้ไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม นั่นเอง ดังนั้น สถานภาพส่วนบุคคลด้านวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม จึงทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างได้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระปลัดมนต์ดก สุวโจ^{๑๑} ที่ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดของพระสงฆ์ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดแตกต่างกัน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี” มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- (๑) คณะสงฆ์ควรจัดอบรมความรู้เพื่อพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการแก่พระสังฆาธิการทุกระดับ
- (๒) คณะสงฆ์ควรปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง
- (๓) วัดต่างๆ ควรประสานงานกับภาครัฐและเอกชนที่ให้การอุปถัมภ์หรือมีหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษาแก่สถานศึกษาในพื้นที่ เพื่อมิให้การสงเคราะห์นั้นทับซ้อนกัน

^{๑๑}พระปลัดมนต์ดก สุวโจ, “การบริหารจัดการวัดของพระสงฆ์ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

(๔) คณะสงฆ์ควรบูรณาการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปในเชิงรุก คือ ไม่รอให้คนเข้าไปหาถึงวัด แต่เป็นฝ่ายนำธรรมะมาให้ประชาชนถึงบ้าน

(๕) คณะสงฆ์ควรรณรงค์ให้ทุกๆ วัด ดำเนินการก่อสร้างเสนาสนะโดยเน้นการรักษาเอกลักษณ์ของศิลปะประจำถิ่น

(๖) ควรกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงานให้ชัดเจนก่อนลงมือปฏิบัติงาน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ด้านการปกครอง

(๑) ควรประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อร่วมมือกันพัฒนาวัดในชุมชน

(๒) ควรเปิดโอกาสให้พระภิกษุผู้มีความรู้ความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวัด โดยแต่งตั้งเป็นพระสังฆาธิการในระดับต่างๆ ตามสมควร

ด้านการศึกษา

(๑) ควรสรรหาบุคลากรครูสอนพระปริยัติธรรมให้เพียงพอและมีประจำอยู่ในทุกสำนักเรียน

(๒) ควรจัดอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยเพื่อช่วยประหยัดเวลาในการเรียนการสอนที่สูญเสียไปโดยไม่จำเป็น

ด้านการศึกษาสงเคราะห์

(๑) ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

(๒) ควรมีการประสานงานกันระหว่างวัด เพื่อกระจายการสนับสนุนทุนการศึกษาไปในทุกๆ สถานศึกษา

ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

(๑) ควรให้การสนับสนุนพระภิกษุที่ทำงานด้านการสงเคราะห์จิตใจแก่ประชาชนด้วยการพัฒนาศักยภาพด้านการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถในการให้การอบรมสั่งสอนประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพกับคนทุกเพศทุกวัย

(๒) ควรสอดแทรกเนื้อหาของหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่สามารถพัฒนาตนเอง เข้าไปในกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประเพณีประจำถิ่น

ด้านการบริหารการศึกษา

(๑) ควรประสานงานและขอความช่วยเหลือจากส่วนราชการหรือองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนเงินทุนในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ

๒) ควรรณรงค์การดูแลรักษาเสนาสนะที่มีอยู่ มากกว่าการก่อสร้างขึ้นมาใหม่

ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์

๑) ควรประสานงานและร่วมมือกับส่วนราชการหรือองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อป้องกันปัญหาการสงเคราะห์ที่ซ้ำซ้อน ก่อเกิดประโยชน์ได้ไม่เต็มที่

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

(๑) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเปลี่ยนประชากรจากพระสงฆ์เป็นประชาชนในพื้นที่อำเภอเมืองเพชรบุรี เพื่อเป็นการสำรวจความเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการวัด ว่าพระสงฆ์ได้ปฏิบัติงานอยู่ในระดับใด

(๒) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาในด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ด้านการศึกษา สงเคราะห์ เพื่อจักได้ทราบข้อมูลเชิงลึกในด้านนั้นๆ นำไปพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้เป็นผู้ปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(๓) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่คุณลักษณะหรือคุณสมบัติความเป็นผู้นำในการบริหารจัดการวัดของพระสงฆ์ เพื่อจะได้ทราบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำ/ผู้บริหารวัด ในปัจจุบัน

(๔) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเทคนิค กลยุทธ์ ในการบริหารจัดการวัดของพระสงฆ์ เพื่อจะได้ทราบเทคนิค กลยุทธ์ ที่พระสงฆ์ใช้ในการบริหารจัดการวัดในปัจจุบัน